

Üniversite Öğrencilerinin Temel İhtiyaçlarının Doyumu Ölçeği (ÜÖTİDÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üniversite Öğrencilerinin Temel İhtiyaçlarının Doyumu Ölçeği (ÜÖTİDÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32188>

Özet

Üniversite Öğrencilerinin Temel İhtiyaçların Doyumu Ölçeği (ÜÖT-DÖ), üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olmaları açısından kritik öneme sahip olan temel psikolojik ihtiyaçların doyumu seviyesini ölçmek amacıyla uyarlanmış bir araçtır. Orijinal ölçeğin Türkçe kültürüne kazandırılması için Z. Şimşir, C. Arslan ve B. Dilmaç (2020) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, **temel ihtiyaçlar doyumu** yapısının Öz Belirleme Teorisi (ÖBT) çerçevesinde inceleyen ve ilki, Yeterlik ve Özerklik olmak üzere üç temel boyuttan oluşan 13 maddelik kısa bir ölçektir. Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri, ölçeğin Türk üniversite öğrencisi örnekleminde güvenilir ve geçerli sonuçlar verdiğini, orijinal modelin üç faktörlü yapısının Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile doğrulandığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Temel İhtiyaçlar Doyumu, Öz Belirleme Teorisi, Üniversite Öğrencileri, **Ölçek Uyarlama**, Geçerlik, Güvenirlik, Yaşam Doyumu, Özerklik, Yeterlik, ilki.

Yazarlar

Zeynep Şimşir, Cengiz Arslan, Bülent Dilmaç.

Amaç

ÜÖT-DÖ'nün temel amacı, üniversite düzeyindeki öğrencilerin akademik ve sosyal yaşamlarında deneyimledikleri temel psikolojik ihtiyaçların (ilki kurma, yeterli hissetme ve özerk davranma) ne ölçüde karşılandığını veya doyuma ulaştığını belirlemektir. Bu ölçek, öğrencilerin motivasyon düzeylerini, iyi olma hallerini ve akademik başarılarını etkileyen bu kritik psikolojik değişkenleri hızlı ve güvenilir bir şekilde ölçmek üzere tasarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, ilgili alandaki araştırmacıların Türk kültüründe **temel ihtiyaçlar doyumu** konusunu incelemelerine olanak sağlamıştır.

Yapı

Ölçek, **Öz Belirleme Teorisi** (SDT) kapsamında tanımlanan üç temel psikolojik ihtiyaçın doyumunu ölçmektedir. Bu ihtiyaçlar evrensel kabul edilir ve bireyin psikolojik sağlığı için zorunludur. ÜÖT-DÖ bu üç boyutu ölçer:

İlki (Relatedness): Üniversite ortamındaki diğer bireylerle (akranlar ve öğretim elemanları) yakın, güvenli ve samimi bağlar kurma ihtiyacının doyumu.

Yeterlik (Competence): Üniversite görevlerini, dersleri ve zorlukları başarıyla yerine getirebilme ve kendi yeteneklerine güven duyma ihtiyacının doyumu.

Özerklik (Autonomy): Üniversite yaşamında kendi seçimlerini yapma, davranışları ve kararları kişisel değerleriyle uyumlu bir şekilde düzenleme ihtiyacının doyumu.

Ölçek toplamda bu üç alt boyutu temsil eden 13 maddeden oluşmaktadır.

Geçerlik

ÜÖT-DÖ'nün geçerlik çalması, hem yapısal geçerliği hem de ölçüt bağıntılı geçerliği kapsayan kapsamlı analizlerle desteklenmiştir. Yapısal geçerliği test etmek amacıyla Birinci Düzey ve İkinci Düzey **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) uygulanmıştır. Birinci düzey DFA sonuçları, modelin iyi bir uyuma sahip olduğunu gösteren uyum indeksleri sunmuştur ($\chi^2/sd = 2.18$, GFI = .95, RMSEA = .05, CFI = .93, NFI = .89, SRMR = .05, AGFI = .93). Benzer şekilde, İkinci Düzey DFA sonuçları da bu iyi uyumu doğrulamıştır ($\chi^2/sd = 2.19$, GFI = .95, RMSEA = .05, CFI = .93, NFI = .89, SRMR = .05, AGFI = .93).

Ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında ise, ölçeğin alt boyutları (İlişki, Yeterlik, **Özerklik**) ile **yaşam doyumu** arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Beklendiği gibi, tüm alt boyutlar ile genel yaşam doyumu arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgular, ölçeğin benzer teorik yapıları ölçen diğer geçerli araçlarla tutarlı olduğunu ve teorik beklentileri karşıladığını göstermektedir (Jenkins-Guarnieri ve ark., 2015).

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik düzeyi, iç tutarlılık katsayısı olan **Cronbach Alpha** değeri incelenerek belirlenmiştir. ÜÖT-DÖ'nün tamamı için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı **.79** olarak bulunmuştur. Bu değer, psikometrik literatürde genel kabul gören .70 eğerinin üzerinde olduğu için (Kline, 2000), ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, ölçek maddelerinin bütünüle ne kadar tutarlı olduğunu belirlemek amacıyla düzeltilmiş madde-toplam korelasyon değerleri analiz edilmiştir. Bu korelasyon değerleri .28 ile .51 arasında değişmektedir. Büyüköztürk (2012) kriterine göre, madde-toplam korelasyonlarının .30'un üzerinde olması yeterli kabul edildiğinden, maddelerin büyük çoğunluğunun ölçeğin genel yapısına katkıları yeterli düzeydedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal doğrulaması, orijinal ölçeğin üç faktörlü yapısını test etmek amacıyla uygulanan **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) ile gerçekleştirilmiştir. Hem Birinci Düzey hem de İkinci Düzey DFA sonuçları, modelin veri ile mükemmel bir uyum sergilediğini kanıtlamıştır. Madde faktör yükleri .34 ile .70 aralığında yer almıştır. Literatürde (Tabachnick ve Fidell, 2015; Büyüköztürk, 2012) kabul edilen minimum .30 veya .32 yük değerlerini karşıladığı görülmüştür.

Uyum indeksleri (GFI, RMSEA, CFI, NFI, SRMR, AGFI) incelendiğinde, elde edilen değerler (örneğin, RMSEA = .05, CFI = .93) modelin kabul edilebilir veya iyi bir uyuma sahip olduğunu gösteren ölçütleri karşılamaktadır (Browne ve Cudeck, 1993; Hu ve Bentler, 1999).

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Öğrencileri

Yaş Grubu: Üniversite öğrenciliği dönemindeki gençler ve genç yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçeği. 5'li Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Ölçek Geliştirme, Psikometrik Özellikler, İç Tutarlılık, **DFA**, Yeterlik İhtiyacı, Özerklik İhtiyacı, İhtiyaç İhtiyacı, **Cronbach Alpha**, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Bağlantı E-posta Adresleri: zey.simsir.93@gmail.com (Sorumlu Yazar Zeynep Şimşir)

Yazın Adresi: Makalede belirtilen kurumsal iletişim bilgileri geçerlidir.

İzinler & Ücret ve Test Yayınlama

İzinler: Ölçeğin akademik çalışmalarda kullanım için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullanımlarda genellikle ücretsizdir, ancak yazar onayı gereklidir.

Test Yayınlama: Türkçe uyarlama çalışması 2020 yılında yayınlanmıştır.

Orijinal makale (PDF) buradan indirilebilir: [universite-ogrencilerinin-temel- ihtiyaclarinin-doyumu-olceginin-uotido-turkceye-uyarlanmasi-gecerlik.pdf](https://www.arabpsychology.com/tr-scalas-arabpsychology.com/olceginin-uotido-turkceye-uyarlanmasi-gecerlik.pdf)

Referanslar

İmçir, Z., Arslan, C., & Dilmaç, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Temel İhtiyaçların Doyumu Ölçeğinin (ÜÖT-DÖ) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 436-451. <https://doi.org/10.37217/tebd.704554>

Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (pp. 445-455). Sage.

Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming* (2nd ed.). Routledge.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (17. Baskı). Pegem Akademi.

Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.

Jenkins-Guarnieri, M. A., & ark. (2015). (Orijinal ölçek referansına atıf).

Kline, R. B. (2000). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.

Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). Guilford Press.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Using multivariate statistics* (7th ed.). Pearson.

Üniversite Öğrencilerinin Temel İhtiyaçların Doyumu Ölçeği (ÜÖT-DÖ) Maddeleri

Derecelendirme: 1=Hiç Uygun Değil, 5=Tamamen Uygun

Ölçek toplam 13 maddeden oluşmaktadır. İşte örnek maddeler:

Üniversiteye birlikte gittiğim insanlar gerçekten seviyorum

Üniversitede öğretim elemanları tarafından derslerime katılm konusunda teşvik ediliyorum